

Boštjan UDOVIČ
Fakulteta za družbene vede,
Univerza v Ljubljani

Ana Bojinović Fenko
**Premoščanje ločnice med
proučevanjem mednarodnih
odnosov in zunanje politike:
primer mednarodnega regionalizma**
Založba FDV, Ljubljana 2010,
175 strani, 24
(ISBN: 978-961-235-414-5)

Knjiga Ane Bojinović Fenko je gotovo eno temeljnih del za vsakogar, ki hoče razumeti ključne koncepte v zunanji politiki in mednarodnih odnosih. Čeprav je njeno delo temeljno, saj poleg prikaza temeljnih konceptov zunanje politike in mednarodnega regionalizma skuša le-te aplicirati na spremembe v mednarodni skupnosti v 21. stoletju, pa monografija zaokroži tudi nabor del, ki se ukvarjajo s preučevanjem zunanje politike (Vlado Benko, Znanost o mednarodnih odnosih; Ernest Petrič, Zunanja politika; Sabina Kajnc, Razvoj evropske zunanje politike; Dimitrij Rupel, Stabilnost ali svoboda idr.) oz. jo aplicira na posebnosti v mednarodni skupnosti v 21. stoletju.

A že na začetku velja opozoriti, da je knjiga oblikovana kot nadgradnja osnovnega znanja o zunanji politiki, kar pomeni, da bo za neizkušenega bralca dokaj trd oreh, medtem ko bo izkušenemu bralcu, ki pozna osnove tematike zunanje politike, v užitek. To naj neizkušenega bralca ne privede do sklepa, da se knjige ne splača prebrati, saj bi s takšno odločitvijo

zamudil priložnost vpogleda v aplikativnost zunanje politike.

Avtorica pri razumevanju in obravnavanju zunanje politike, njenega procesa in načina odločanja ne izhaja iz klasičnih pozitivističnih predpostavk, ampak se naslanja na nova dognanja v teoriji mednarodnih odnosov, izhajajoča iz holističnih ontoloških in epistemoloških načel družbenega konstruktivizma in kritičnega realizma (str. 9–10). S pomočjo slednjih analizira ravni regionalnosti (str. 23) in konceptualizira vprašanje različnih akterjev v regiji v regionalne akterje (str. 25). Tozadevno preučevanje še bolj zaplete z vprašanjem razlik med regionalizmom in regionalizacijo (str. 51), ki se postavlja kot konceptualno le v primeru, če posameznik izhaja iz konstruktivističnih predpostavk in regije ne jemlje »kot dano«, ampak »kot ustvarjano«. Ta razmislek in razlikovanje ima še poseben učinek v slovenskem jeziku, kjer smo vse povprek navajeni uporabljati pojmovne zveze kot dane in obče razumljene, predvsem pa kot pavšalne. S tem, na žalost tudi v znanosti, pogosto za različne pojave uporabljamo tērmine, ki niso dovolj natančni. Avtorica z razlikovanjem sorodnih terminov, poleg znanstvene in strokovne prepričljivosti, zbuja našo slabo vest s svojim pozivom k bolj konsistentni rabi primernih besednih zvez za poimenovanje različnih pojavov.

V svojem povezovanju zunanje politike in regionalizma naredi avtorica še korak naprej. Odmakne se od klasičnega koncepta v znanosti, ki pravi, da regionalno združevanje

razume kot eksterni proces in skuša ugotoviti, kaj je v tem procesu endogenega. Ta sistem sama – zgledujoč se po Söderbaumu – imenuje novi regionalizem. Seveda se ob tem lahko vprašamo, kaj je v novem regionalizmu »novega« in kaj »starega«. Avtorica jasno predstavi, da gre pri novem regionalizmu za »množino različnih teoretskih pristopov« (str. 62), ki jim je skupno razumevanje regije kot »geografskega področja, ki se družbeno spreminja tako v času kot prostoru« (str. 62.). Regija torej ni dana, ampak se neprestano ustvarja – od spodaj navzgor in obratno. Tako razumevanje regije – kot poudarja avtorica – inducira še dejstvo, da postaja ključ za razumevanje regionalne pripadnosti in oblikovanja regije funkcionalnost, opuščajo pa se fizična bližina in skupne karakteristike.

Če vzamemo v obzir takšno razumevanje regije kot konstrukta, potem se moramo vprašati, kaj v takšnem epistemološkem okviru še ostane od Ohmaejeve ideje o »regionalnih državah«, katerih meje bodo določene na skupnih fizično omejenih gospodarskih interesih. Je to razmišljanje kompatibilno s konstruktivističnim pristopom k razumevanju regij? In končno, kako naj pojasnimo nastanek Evropske unije znotraj tega koncepta? Avtorica implicitno poskrbi tudi za te odgovore, ko pojasni, da je ključ razumevanja regije v tem, da je stalno ustvarjana v kreativni destrukciji (str. 63). Tako lahko regija nastane na pogorišču prejšnje regionalne strukture (npr. prenos regijskih učinkov iz »Balkana« v »evropsko perspektivo«)

ali pa je določena od zgoraj navzdol, in tako v določeni meri vsiljena (oz. postane samoumevna, ko ima v sebi dovolj prepričevalnega naboja, da ji uspe prepričati agente, da res obstaja in da je koristno zanje, če se vanjo vključujejo). S to ugotovitvijo avtorica zaključi poglavje, v katerem opredeli regionalizem in nas napoti h konceptualizaciji zunanje politike, ki je drugo orodje njene analize.

Prehod v drugi del monografije je dokaj oster, a nujen za konsistentno operacionalizacijo in konceptualizacijo zunanje politike. Že iz prvih nekaj besed je jasno, da bo avtorica pri analizi zunanje politike posegla po dokaj zahtevnem instrumentariju, saj zavestno izpušča klasične pozitivistične prijeme pri obravnavi zunanje politike in se osredotoča na odprta vprašanja zunanje politike kot procesa odločanja in ustvarjanja odločitev (str. 71). Začetniški bralec bi morda pogrešal nekaj uvodnih momentov o tem, kaj zunanja politika je ter kakšne so njene temeljne premise, a kot sem omenil že uvodoma, avtoričino delo predpostavlja, da poznamo osnovne, zato gradi naprej. In tu velja priznati, da v zelo kratkem razdelku (vsega skupaj 25 strani) pove vse, kar je bistveno za razumevanje nadaljnje razprave, ki združuje koncepta mednarodnega regionalizma in zunanje politike.

Vrhunec knjige je gotovo tretje poglavje, ki se usmerja v pojasnjevanje povezave med zunanjo politiko in mednarodnim regionalizmom. Avtorica v tem razdelku – poleg definiranja različnih konceptov regio-

nalnega udejstvovanja (regionalni prostor, regionalni kompleks, regionalna družba, regionalna skupnost itd.) – pojasnjuje, kako zunanja politika vpliva na obnašanje v regionalni skupnosti in obratno (str. 106–115). Modelacija kompleksnega pojava je opisana preprosto, jasno, smelo in znanstveno točno. Čeprav so vprašanja, s katerimi se sooča avtorica, sama po sebi skorajda nepojasnljiva, pa avtorici uspe, da na logičen – in bralcu razumljiv način – pove nemo-goče. Tu je dodana vrednost knjige gotovo največja. Žal pa je po mojem mnenju to poglavje prekratko in bi si v prihodnjih avtoričinih delih obravnavana tema morda zaslužila še delavo in aplikacijo njenih teoretskih ugotovitev v praksi.

Iz tretjega poglavja preide knjiga v četrto, kjer se avtorica fokusira predvsem na razlikovanje med teorijo mednarodnih odnosov in teorijo zunanje politike. Te razlike ne počne ločeno, ampak vseskozi s pomočjo logike pojasnjevanja teorije regionalizma. Sam bi raje kot oblikovanje ločenega, četrtega poglavja vse skupaj zbral v enem, tretjem poglavju. S tem zadeva ne bi bila fizično ločena, saj gre v resnici za zaokroženo celoto.

V zaključku knjige avtorica ovrednoti predpostavke, poda nekaj svojih razmislekov o obravnavani tematiki ter povzame ključne ugotovitve. Dejansko je sklepni del ravno dovolj dolg, da bralca napoti k temu, da knjigo prebere. Moderni zaključki so žal pre pogosto predolgi in potem bralci le redko sežejo po knjigah, ker jim avtorji že vse povedo v uvodu in za-

ključku. Ta knjiga te napake nima. Če torej knjige ne bi prebral v celoti, bi mi prav draž, ki ga avtorici uspe doseči v zaključku, zbudil željo po branju. In že zaradi tega je knjiga naravnost odlična.

Za konec lahko zapišem le še to, da velja knjigo vsekakor prebrati. Pisana je tekoče, jasno in primerno za fakulteto raven, je pa res, da to ni lahko, poletno branje. Za študente mednarodnih odnosov, evropskih študij, prava in politologije bi morala biti obvezno branje, za druge zainteresirane pa izbirno. Vsekakor pa verjamem, da bo bralec po prebrani knjigi upal na njeno nadaljevanje.

Marko LOVEC
Fakulteta za družbene vede,
Univerza v Ljubljani

Boštjan Udovič
Ekonomska in gospodarska diplomacija
Založba FDV, Ljubljana 2009,
222 strani, 27,50
(ISBN: 978-961-235-384-1)

»Ključ uspeha ekonomske in gospodarske diplomacije je, kot je zapisal Carri re (Guy Carron de la Carri re, op.), v diplomaciji, ki podpira ekonomijo« (str. 192). Udovičeva knjiga *Ekonomska in gospodarska diplomacija* je razmišljanje o fenomenu, ki po svojem bistvu izhaja iz modernega poddržavljenja kot načina svetovne (ekonomske) politike, in to v času, ki intenzivno ekonomizira državo kot